

รายงานผลการเข้าร่วมสัมมนา

เรื่อง

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร

Creative Packaging Development for Food Products

จัดโดย

ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

วันที่ 4 มีนาคม 2559

ณ ห้องประชุม 224 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพค บางนา กรุงเทพฯ

ผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ศุภณี เรียบเลิศหิรัญ

รายงานผลการสัมมนา
เรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร
จัดโดย
ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

1. ผู้รายงาน

ชื่อ ศุภณีน นามสกุล เรียบเลิศศิริญ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์

สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โทร. 8192-3

เข้าร่วม การสัมมนา

เรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร

Creative Packaging Development for Food Products

สถานที่ ณ ห้องประชุม 224 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพค บางนา กรุงเทพฯ

ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2559

ถึงวันที่ 4 มีนาคม 2559

รวมระยะเวลา ครึ่งวัน (เวลา 9.00-12.00 น.)

2. รายละเอียดเกี่ยวกับการไปฝึกสัมมนา ดูงาน ประชุม และสัมมนา

2.1 การสัมมนา เรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร

2.2 ผู้เข้าร่วมฟัง จำนวนประมาณ 150 คน เป็นผู้ประกอบการ/ผู้ทำงานในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์
คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

2.3 วิธีการสัมมนา บรรยายโดยวิทยากร คือ ดร. ศิริวรรณ ตั้งแสงประทีป นักวิจัยอาวุโส
ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

2.4 เข้าร่วมฝึกสัมมนาในฐานะ ผู้เข้าร่วมสัมมนา

2.5 วัตถุประสงค์ของการสัมมนา เพื่อให้บุคลากรที่เข้ารับการฝึกสัมมนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร

2.6 เนื้อหาในการสัมมนา มีสาระสำคัญที่สรุปได้เป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ คืออะไร
แนวความคิดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ และตัวอย่างผลงานการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ของศูนย์การ
บรรจุหีบห่อไทย ดังนี้

คำชี้แจงการใช้เอกสาร

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความสนใจศึกษาเอกสารเผยแพร่ความรู้ (KM) ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี มสธ. ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการในวงกว้าง ทั้งนี้หากท่านนำข้อมูล
จากเอกสารนี้ไปใช้ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาจากรายชื่อ พร้อมทั้งแจ้งให้เราทราบแหล่งที่ท่านนำไปอ้างอิง
โดยแจ้งทางอีเมลมาที่ stoffice@stou.ac.th เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

บรรยากาศการสัมมนา

1. บรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ คือ อะไร

บรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ คือ บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาโดยอาศัยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ประโยชน์ต่อการใช้งาน (functional) ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ต่อผู้บริโภค (emotional) วัสดุ (materials) และต้นทุน (cost)

2. แนวคิดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์

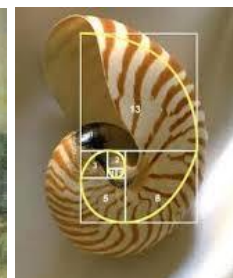
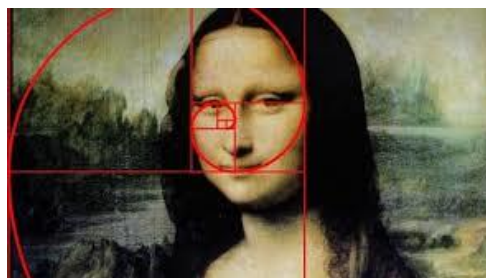
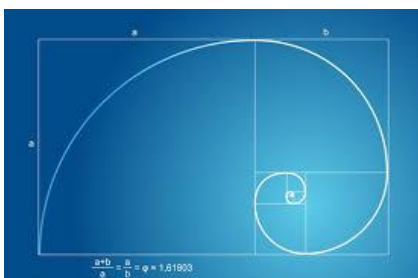
แนวโน้มการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคและจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ออกไป โดยอาศัยเทคโนโลยีร่วมกับการออกแบบที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างเทคโนโลยี เช่น บรรจุภัณฑ์เอกทิฟ บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ ฉลาก QR code และป้ายสินค้า RFID เป็นต้น ส่วนแนวคิดบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ อาทิ การออกแบบให้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ผู้บริโภคใช้ง่าย สะดวกในการซื้อกลับไปใช้ เป็นบรรจุภัณฑ์ UD และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้บรรจุภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมีภาพลักษณ์และบทบาทที่เป็นยิ่งกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป นั่นคือ ทำหน้าที่มากกว่าการบรรจุ การคุ้มครอง การสื่อสาร และการใช้งานง่าย/สะดวก บรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์จึงเป็นบรรจุภัณฑ์ที่เมื่อออกแบบและพัฒนาขึ้นแล้ว จะเกินความคาดหวังของผู้บริโภค และจงใจให้ผู้บริโภคอยากซื้อสินค้า

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ในกรณีที่เป็นบรรจุภัณฑ์อาหาร ต้องคำนึงถึงในด้านความปลอดภัย สะอาด ราคาถูก และใช้งานง่าย สำหรับ “ราคาถูก” ในที่นี้ หมายถึงราคาที่สมเหตุสมผล เหมาะสมกับบรรจุภัณฑ์อาหารที่เมื่อถึงมือผู้บริโภคแล้ว บรรจุภัณฑ์จะถูกทิ้งทันทีที่ผู้บริโภคทานอาหารแล้ว ยกเว้นบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารที่ขายแบบให้ทานได้หลายครั้ง หากจะออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารแล้ว ทำให้ผู้บริโภคสนใจซื้อ นั้น “look” หรือภาพลักษณ์ของทั้งอาหารและบรรจุภัณฑ์ ต้องออกแบบให้เกิดการซื้อซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ให้เกิดการทานซ้ำ ทานบ่อย ๆ เพราะอาหารต้องทานทุกวัน ไม่ควรออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารให้รู้สึกว่าเป็นของฝาก เพราะของฝากเป็นเรื่องของการซื้อแบบนาน ๆ จึงซื้อครั้งหนึ่ง

วิธีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์เริ่มจากการวิเคราะห์ก่อนแล้วจึงสร้างบรรจุภัณฑ์ ในขั้นตอนวิเคราะห์ ต้องคิดว่าจะออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์อย่างไร สินค้าในบรรจุภัณฑ์นั้นจึงจะขายได้ นั่นคือต้องใช้เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันในการทำให้ผู้บริโภครู้สึก “บรรจุภัณฑ์คุ้มครองสินค้าได้” และ “สินค้าคุ้มค่า” ในด้านผู้ผลิต ต้องทำให้รู้สึก “คุ้มค่า” การพิจารณาความคุ้มค่า ให้ดูที่ต้นทุนรวมเป็นหลัก ซึ่งมาจากต้นทุนสินค้า ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ และต้นทุนตลาด

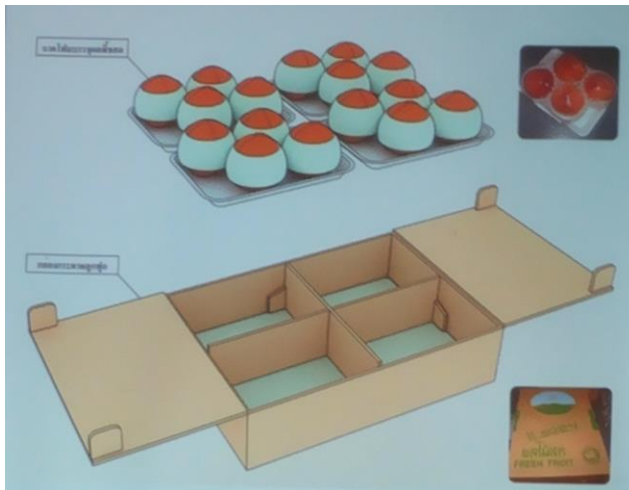
แนวคิดที่ควรใช้ในการวิเคราะห์ ออกแบบ และสร้างบรรจุภัณฑ์ ได้แก่

- การสร้างเรื่องราวของแบรนด์ โดยเริ่มจากตัวสินค้า วิเคราะห์ว่าลูกค้าต้องการจะซื้ออะไร ซื้อทำไม
- ทำให้เกิดความแตกต่างแต่ไม่แปลกแยก ต้องทำให้สินค้าง่ายอยู่ในกลุ่มประเภทสินค้าเดียวกัน แต่มีความโดดเด่นออกมาเมื่อวางรวมกันบนชั้นวางจำหน่าย
- ทำให้ผู้บริโภคเห็นแล้วรับรู้ทั้งหมดภายใน 30 วินาที โดยจากองค์ประกอบด้านศิลปะ อาทิ ภาพตัวอักษร สี เส้น ช่องว่าง และอื่น ๆ บนบรรจุภัณฑ์ โดยต้องกำหนดจุดนำสายตา ทำให้เกิดการมองแบบหมุนวนต่อเนื่องไม่สิ้นสุด และควรพิจารณาใช้สัดส่วนทองคำ คือ 1 : 1.61 ในการออกแบบ

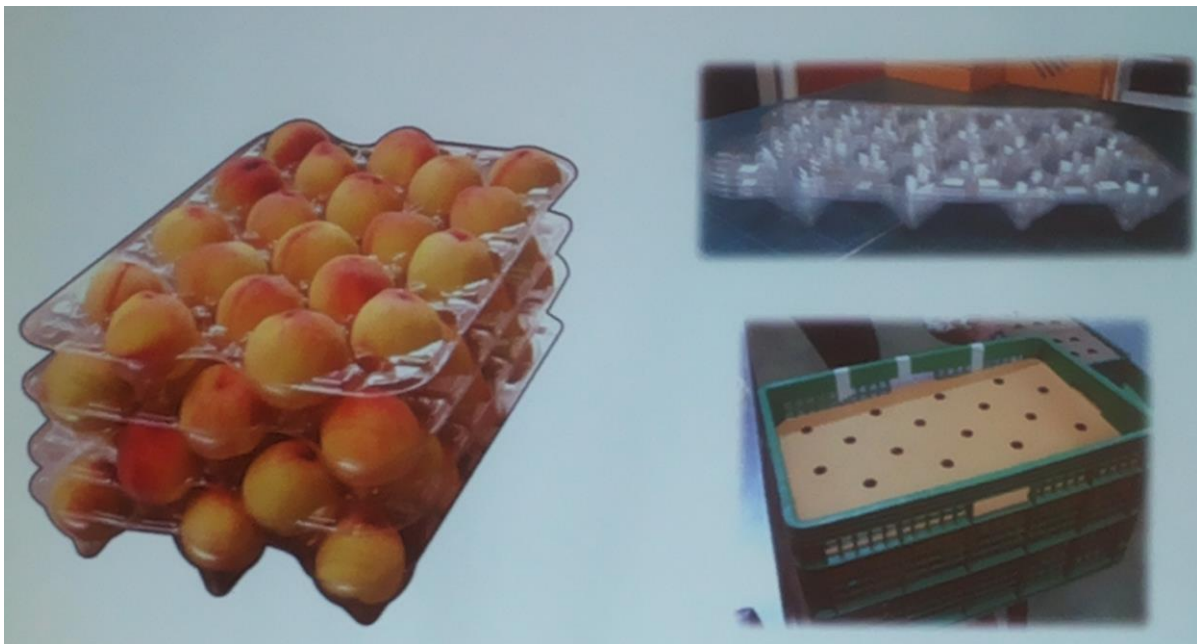
3. ตัวอย่างผลงานการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์ของศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย เช่น

1) ถาดผลไม้ใส่ซ้ำได้ ไม่เปลืองที่

แบบใหม่ เป็นถาดหลุมพลาสติก วางซ้อนเก็บได้
เมื่อเทียบกับแบบเดิม พบว่า
คุ้มครองสินค้าได้ดีกว่า ปริมาณบรรจุเพิ่มขึ้น 40%
และลดวัสดุบรรจุภัณฑ์ 68%

แบบเดิม เป็นกล่องลูกฟูก

ถาดผลไม้ใส่ซ้ำได้		การลดวัสดุบรรจุภัณฑ์และเพิ่มปริมาณบรรจุ	
เพิ่มขึ้น 40 %		กล่องเดิม	ถาดที่พัฒนาใหม่
ตะกร้าเขียว 53 x 33 x 28 cm		1 ตะกร้า = 3 กล่อง x 4 ถาด x 4 ผล = 48 ผล	1 ตะกร้า = 4 ถาด x 20 ผล = 80 ผล
รถกระบะ 155 x 155 x 225 cm		4 x 4 x 5 = 80 ตะกร้า 80 x 48 ผล = 3,840 ผล	4 x 4 x 5 = 80 ตะกร้า 80 x 80 ผล = 6,400 ผล
10 รถ 230 x 715 x 250 cm		7 x 13 x 8 = 728 ตะกร้า 728 x 48 ผล = 34,944 ผล	7 x 13 x 8 = 728 ตะกร้า 728 x 80 ผล = 58,240 ผล

ถาดผลไม้ใส่ซ้ำได้ไม่เปลืองที่		การลดวัสดุบรรจุภัณฑ์	
กล่องเดิม	ถาดที่พัฒนาใหม่		
434 กรัม	140 กรัม		
กล่อง + โฟมเน็ค + ถาดโฟม 330 + (4x16) + (10x4)	ถาดพลาสติก + โฟมเน็ค 60 + (4x20)		
		ประหยัด 68 %	

2) กล่องพลาสติกบรรจุผลสตรอเบอรี่สด พัฒนาเพื่อเพิ่มการคุ้มครอง ยืดอายุการเก็บรักษาผลสตรอเบอรี่สด โดยใช้แนวคิดสร้างสรรค์ให้ผลสตรอเบอรี่สดลอยได้ การบรรจุลงกล่องแบบเดิม บรรจุซ้อน 2 ชั้น ตัวผลกดทับกับกล่อง ทำให้ผลซ้ำ เกิดเชื้อราได้ง่าย กล่องแบบใหม่ บรรจุชั้นเดียว กันกล่องมีความโค้งรับกับตัวผลสตรอเบอรี่ซึ่งวางพียงได้ เหมือนลอยอยู่ในกล่อง นอกจากนี้ตัวผลมีจุดสัมผัสกับกันกล่องเพียง 2 จุด จึงลดการเสียดสีที่จะทำให้ผลซ้ำ

กล่องแบบเดิม

กล่องแบบเดิม

กล่องแบบใหม่

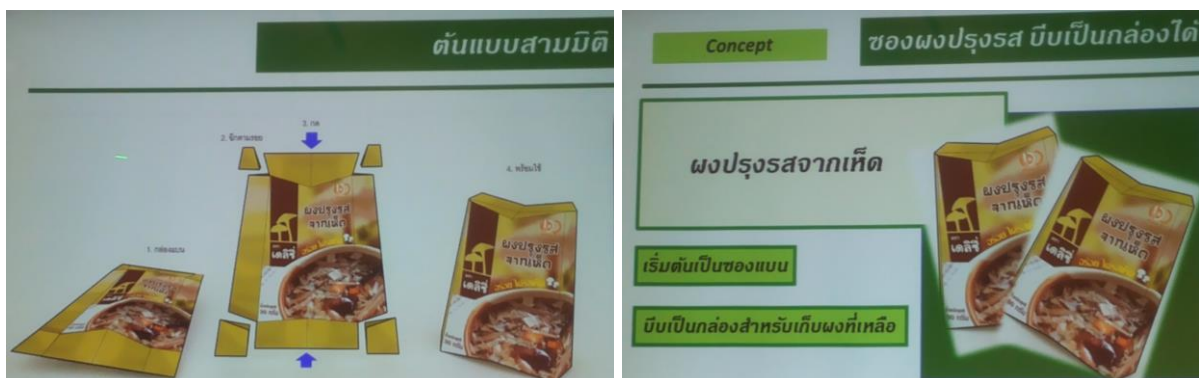

เปรียบเทียบกล่องแบบเดิมกับกล่องแบบใหม่

3) ซองซุปล้ำเร็จรูป บีบเป็นถ้วยซุปลได้ ก่อนใช้ เป็นซองแบนพับได้ เมื่อใช้งาน เติมน้ำร้อน บีบให้ซองป่องออกเป็นถ้วยซุปล พร้อมรับประทาน

4) ซองผงปรุงรส บีบเป็นกล่องได้ ก่อนใช้ เป็นซองแบน พับได้ เมื่อใช้งาน สามารถบีบ ขึ้นรูปเป็นกล่องสำหรับเก็บผงที่เหลือ

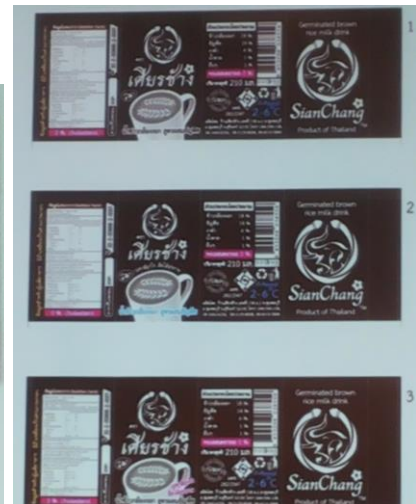
5) ขวดเครื่องดื่มเห็ด ซ้อนทับประหยัดพื้นที่ เป็นขวดพลาสติกที่ออกแบบให้กันกล่องเข้าด้านในและสวมทับปากขวดอีกขวดหนึ่งได้แบบซ้อนทับกันสนิทในแนวตั้ง เป็นแนวคิดที่เกิดจากความต้องการใช้ซ้ำขวดเปล่าหลังจากดื่มเครื่องดื่มเห็ดแล้ว โดยไม่ต้องทิ้งเป็นขยะ สามารถนำขวดเปล่ามาต่อเป็นแพใช้งานเมื่อมีน้ำท่วม

6) ขวดน้ำข้าวกล้องงอก ตราเศียรช้าง เดิมใช้ชื่อว่า GULA GABA แต่ทางศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย เห็นว่าเป็นชื่อที่เรียกและจดจำยาก ควรใช้ชื่อว่า “เศียรช้าง” ดีกว่าเพราะมีเรื่องราวสื่อถึงจังหวัดสุรินทร์ ทางเจ้าของสินค้าต้องการให้คงมีโลโก้ที่เป็นภาพวาดลายเส้นรูปเศียรช้างไว้ ระหว่างการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ พบว่าภาพดังกล่าวมาจากการลอกเลียนแบบผลงานประติมากรรมชิ้นหนึ่ง จึงต้องเปลี่ยนและวาดภาพใหม่ ในที่สุดจากภาพวาดใหม่จำนวนหนึ่ง เลือกได้เป็นภาพวาดของช้างที่หลับตาพริ้ม มีอากัปกริยาสดชื่นและร่าเริงเสมือนว่ากำลังเล่นน้ำ ภาพวาดนี้สื่อถึงช้างทุกช่วงอายุ เป็นได้ทั้งช้างตัวผู้และตัวเมีย วางอยู่ในท่าโล่หางช้าง 5 เกี้ยว และมีรวงข้าวลอยอยู่บนน้ำข้าวกล้องงอกในถ้วย เมื่อทดลองพิมพ์และใช้งานแล้ว เลือกสีสีพื้นหลังที่พิมพ์เป็นสีดำ เพราะจะเข้ากับสีเทาอ่อนของน้ำข้าวกล้องงอกที่บรรจุอยู่ภายในมากที่สุด และทำให้ดูโดดเด่นเมื่อวางจำหน่าย

ภาพวาดใหม่ และเลือกได้เป็นภาพวาดของเศียรช้างที่หลับตาพริ้ม มีอากัปกริยาสดชื่นร่าเริงจากการได้เล่นน้ำ

ทำอาร์ตเวิร์ก ทดลองพิมพ์สีพื้นหลังและสีของบางองค์ประกอบเป็นสีต่าง ๆ และเลือกชนิดสตีกเกอร์ที่ใช้พิมพ์

ทดลองติดสตีกเกอร์และใช้งาน

4. ประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร และสามารถนำมาใช้ประกอบการจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้านบรรจุภัณฑ์

คำชี้แจงการใช้เอกสาร

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความสนใจศึกษาเอกสารเผยแพร่ความรู้ (KM) ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มสธ. ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการในวงกว้าง ทั้งนี้หากท่านนำข้อมูลจากเอกสารนี้ไปใช้ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาจากรายด้วย พร้อมทั้งแจ้งให้เราทราบแหล่งที่ท่านนำไปอ้างอิง โดยแจ้งทางอีเมลมาที่ stoffice@stou.ac.th เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน